

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

311

Rola instytucji i rynku finansowego w świetle celów oraz zasad zrównoważonego rozwoju

Redaktorzy naukowi

Grażyna Borys

Alicja Janusz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-311-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Joanna Błach: Raportowanie CSR jako element relacji inwestorskich przedsiębiorstwa	11
Michał Buszko: Efektywność inwestowania na rynku kapitałowym w spółki odpowiedzialne społecznie	20
Marlena Ciechan-Kujawa: Użyteczność raportów CSR w ocenie stopnia zaangażowania przedsiębiorstw w odpowiedzialność społeczną.....	32
Iwona Dorota Czechowska: Ograniczenia w dostępie do usług bankowych klientów 60+ w perspektywie zrównoważonych finansów	45
Beata Domańska-Szaruga, Anna Maria Rak: <i>Shadow banking</i> na rynku usług finansowych	54
Danuta Dziawgo: Etyka a dystrybucja produktów finansowych.....	63
Leszek Dziawgo: Rynek ekologicznych funduszy inwestycyjnych w obszarze G-A-S-L.....	74
Justyna Fijałkowska: Zakres ujawnień w raportach społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw	85
Joanna Fila: Mikrofinanse a wykluczenie finansowe i społeczne – polityka i instrumenty	95
Robert Huterski: Neutralność pieniądza a koncepcja zrównoważonego rozwoju	107
Adam Kosiuk: Rachunkowość odpowiedzialności społecznej spółek giełdowych indeksu RESPECT	116
Dorota Krupa: Fundusze SRI we Francji	125
Dorota Korenik: Zasady i formy społecznie odpowiedzialnej bankowości ...	134
Katarzyna Kozak: Miejsce <i>shadow banking</i> w sektorze bankowym	144
Gabriela Łukasik: Rola relacji inwestorskich w prawidłowym rozwoju współczesnych przedsiębiorstw.....	153
Magdalena Urbańska-Maluha: Rynkowe mechanizmy w ochronie klimatu w Unii Europejskiej i w Polsce.....	162
Tomasz Piotr Murawski: Społecznie odpowiedzialne indeksy giełdowe a światowy trend rynków finansowych w wymiarze ESG	171
Aleksandra Paszkiewicz: RESPECT Index GPW w Warszawie jako giełdowy indeks społecznej odpowiedzialności biznesu.....	182
Jarosław Pawłowski: Indeksy meteorologiczne a pogodowe instrumenty pochodne.....	192

Arleta Szadziewska: Raportowanie społecznej odpowiedzialności przez przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego w Polsce.....	201
Piotr Zasepa: Analiza efektywności inwestycji w akcje spółek społecznie odpowiedzialnych na przykładzie indeksu RESPECT	212
Agnieszka Żołądkiewicz: Biogazownie rolnicze jako szansa dla polskiej wsi	221
Jan Żuralski: Społeczna odpowiedzialność EBC i FED w obliczu wyzwań XXI wieku	231

Summaries

Joanna Blach: CSR reporting as a component of enterprise investor relations	19
Michał Buszko: Effectiveness of investing on capital market into socially responsible corporations	31
Marlena Ciechan-Kujawa: Usefulness of the CSR reports to the assessment of the involvement of companies in corporate social responsibility	44
Iwona Dorota Czechowska: Limitations on the access to banking services of clients 60+ in the perspective of sustainable finance.....	53
Beata Domańska-Szaruga, Anna Maria Rak: Shadow banking on financial services market	62
Danuta Dziawgo: Ethics and financial products distribution	73
Leszek Dziawgo: Ecological investment funds market in G-A-S-L zone	84
Justyna Fijałkowska: Corporate Social Responsibility and sustainable development report – dilemmas of disclosure.....	94
Joanna Fila: Microfinance and social and financial exclusion – policy and instruments.....	106
Robert Huterski: Neutrality of money and the concept of sustainable development	115
Adam Kosiuk: Accounting of social responsibility of quoted companies of RESPECT Index	124
Dorota Krupa: SRI funds in France.....	133
Dorota Korenik: Rules and forms for socially responsible banking.....	143
Katarzyna Kozak: Shadow banking system in the bank sector.....	152
Gabriela Łukasik: The role of investor relations in the proper development of modern enterprises	161
Magdalena Urbańska-Malucha: Market mechanisms in climate protection in the European Union and Poland	170
Tomasz Piotr Murawski: Socially responsible stock indexes as a realization of world tendency of financial market in ESG dimension.....	181
Aleksandra Paszkiewicz: RESPECT Index as a CSR Index of the Warsaw Stock Exchange	191

Jarosław Pawłowski: Weather indexes and weather derivatives	200
Arleta Szadziwska: Corporate Social Responsibility reporting by food companies in Poland	211
Piotr Zasępa: Analysis of the effectiveness of investment in an index of socially responsible companies on the example of RESPECT Index	220
Agnieszka Żołądkiewicz: Farm biogas plants as a chance for Polish village.	230
Jan Żuralski: Social responsibility of ECB and FED in the face of challenges of the XXI century	240

Adam Kosiuk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

RACHUNKOWOŚĆ ODPOWIEDZIALNOŚCI SPOŁECZNEJ SPÓŁEK GIEŁDOWYCH INDEKSU RESPECT

Streszczenie: Celem artykułu jest prezentacja przyjętych zasad prowadzenia rachunkowości odpowiedzialności społecznej w wybranych spółkach giełdowych, notowanych na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych w ramach indeksu giełdowego RESPECT. Opracowanie prezentuje obowiązujące w tych spółkach obligatoryjne zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych i prezentacji danych w sprawozdaniach finansowych oraz fakultatywny, skoordynowany układ sprawozdawczości z działalności społecznej. W opracowaniu przedstawiono wyniki badania ankietowego dotyczącego stosowanych zasad etycznych w rachunkowości, etyki i szkoleń pracowników służb finansowo-księgowych oraz wdrożenia zasady numer 10 inicjatywy Global Compact.

Słowa kluczowe: odpowiedzialność społeczna, etyka, rachunkowość.

1. Wstęp

Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw (CSR – *Corporate Social Responsibility*) stanowi koncepcję zintegrowanego zarządzania, w której interesy społeczne, ochrona środowiska i poprawne relacje z różnymi grupami interesariuszy pozostają priorytetem. Odpowiedzialny społecznie biznes jest wyrazem zadeklarowanego i wdrożonego długofalowego dialogu społecznego [Wąsowski 2010, s. 201]. Podmioty respektujące powyższe zasady mają ugruntowaną pozycję na rynku i ustabilizowane dochody. Dla inwestorów zawsze stanowią atrakcyjny kierunek lokowania środków. Spełniając oczekiwania inwestorów na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych, wyodrębniony został indeks spółek deklarujących społecznie odpowiedzialny sposób zarządzania – indeks RESPECT. Spółki giełdowe tego indeksu przechodzą cykliczny proces weryfikacji, przeprowadzany przez zewnętrznych audytorów, którzy do oceny stopnia spełnienia obietnic przedsiębiorców zaadaptowali wiele narzędzi z różnych dyscyplin naukowych, w tym także ekonomii.

Przyjęte przez spółki zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych, prezentacji i publikacji finansowych oraz raportowania pozafinansowych efektów działalności

stworzyły płaszczyznę umożliwiającą dokonywanie analiz i ocen spółek w wielu aspektach, również pod kątem społecznej odpowiedzialności. Publikacja jest prezentacją spółek, które zaimplementowały strategię odpowiedzialności społecznej, oraz przedstawia obowiązujące w nich zasady raportowania tej działalności. W opracowaniu zamieszczono także wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na przełomie marca i kwietnia 2013 r., dotyczącego obowiązującego Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości, Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, wdrożenia inicjatywy Global Compact – Przeciwdziałanie korupcji oraz warsztatów i szkoleń pracowników służb finansowo-księgowych z zakresu etyki zawodowej w rachunkowości.

2. Idea społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw

Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw (CSR – *Corporate Social Responsibility*) jest ideą wywodzącą się z koncepcji zrównoważonego rozwoju, ruchu obywatelskiego i samoregulacji biznesu [Rok 2004, s. 8-11]. W zakresie terminologii nauk o odpowiedzialności biznesu zamiennie używa się również innych terminów: odpowiedzialność biznesu, odpowiedzialny biznes, obywatelstwo korporacyjne, przedsiębiorstwo obywatelskie, społeczne zaangażowanie biznesu, całościowe zaangażowanie odpowiedzialnością, organizacja służąca otoczeniu, firma zrównoważonego rozwoju [*Społeczna...* 2011, s. 76], wszystkie powyższe terminy charakteryzują podmioty, które tworzenie korzyści dla wszystkich interesariuszy uznały za cel nadrzędny.

Odpowiedzialność społeczna jest wynikiem świadomego wyboru ścieżki rozwoju, pozbawionej presji innych podmiotów decyzyjnych. Przyjęte zasady nie wynikają również wprost z obowiązujących norm i przepisów prawnych ani nie zostały przyjęte pod bezpośrednim wpływem opinii społecznej, powstanie której jest zdeterminowane negatywnymi konsekwencjami ekonomicznymi [Gabrusewicz 2010, s. 36].

W dzisiejszych czasach inwestorzy coraz częściej oceniają firmy nie tylko przez pryzmat wypracowanego zysku. Coraz większą wagę przywiązują do wzajemnych relacji firm z otoczeniem. Dla przedsiębiorców poprawne stosunki z partnerami są zabezpieczeniem przed rosnącym zagrożeniem ze strony korupcji i oszustw, które są dla nich większym zagrożeniem niż konkurencja lub niesprzyjające czynniki zewnętrzne. Przyjęte samoregulacje chronią firmy przed stratami spowodowanymi nadszarpniętą reputacją i utratą zaufania partnerów [Rok 2004, s. 12].

W konsekwencji kategoria zysku przestała być jedynym kryterium oceny efektywności gospodarowania. Nowa jakość prowadzenia biznesu obliguje do wypracowania nowych schematów postępowania, których implementacja do struktur przedsiębiorstwa powinna stać się trwałym elementem jego strategii. Tylko w takim przypadku społeczna odpowiedzialność firmy będzie efektem jej działalności, a nie jedynie jej deklaracją [Nakonieczna 2008, s. 87]. Racjonalnym i uporządkowanym planem oraz procesem umożliwiającym pełne wdrożenie dobrowolnie przyjętych

zobowiązań społecznych jest opracowana na poziomie przedsiębiorstwa polityka społecznej odpowiedzialności, poprzez którą i przy wykorzystaniu której narzędzi możliwe staje się płynne dostosowanie do zmiennego otoczenia, a tym samym do lepszego zaspokajanie potrzeb społecznych, zgodnie z systemem wartości wyznaczanymi przez społeczeństwo [Nakonieczna 2008, s. 91].

Ostatnie doświadczenia z rynków finansowych zmuszają do refleksji. Czy na pewno przedsiębiorstwa ukierunkowane na zysk są w stanie skutecznie się rozwijać. Innymi słowy, czy zysk rozwija, czy też niszczy organizację. Oczekiwania inwestorów na wysokie zyski w krótkim okresie zawsze wywierały presję na menedżerów. Sprzyjająca polityka banków, zachęcających do inwestowania w krótkoterminowe i krótkotrwałe transakcje obciążone bardzo wysokim ryzykiem, doprowadziła do utraty stabilności finansowej wielu firm. Odpowiedzialność za negatywne konsekwencje tych transakcji ponosili wyłącznie akcjonariusze, wierzyciele i maklerzy, ale nigdy bankierzy [Roubini, Mihm 2011, s. 302, 303]. Taką rzeczywistość opisywał już Adam Smith: „nie uda się być może usunąć podłej zachłanności i monopolistycznego ducha kupców i fabrykantów, którzy ani nie są, ani nie powinni być władcami ludzkości, to przecież łatwo można zapobiec temu, by prócz własnego, nie mącili spokoju innych ludzi” [Smith 2007, s. 90].

Pod wpływem wzrostu świadomości społecznej ta sytuacja się zmienia. Przejawem tych zmian jest odpowiedzialny biznes, budujący trwałe relacje ze wszystkimi interesariuszami, uwzględniający wartości etyczne, szanujący prawo, postępujący zgodnie z oczekiwaniami społecznymi i mający poczucie odpowiedzialności za konsumenta i inwestora [Wąsowski 2010, s. 201,202]. Poprzez zrównoważony rozwój, stabilność przyjętych, niewynikających z przepisów prawa zasad i spełnianie oczekiwań społeczeństwa generowana jest wartość, którą doceniają inwestorzy, zainteresowani inwestycjami w bezpieczne, niezagrażone bankructwem lub likwidacją przedsięwzięcia.

3. Spółki indeksu RESPECT

Do grona spółek indeksu giełdowego RESPECT, dochodowego indeksu spółek odpowiedzialnych społecznie, włączone zostały firmy, które w pełni realizują zasadę wyrażoną przez A. Smitha: „Przedsiębiorca prowadzący firmę nie tylko realizuje cele osobiste, lecz poprzez cele własne realizuje cele społeczne” [Smith 2009, s. 15]. Indeks RESPECT utworzony został jako pierwszy w Europie Środkowej i Wschodniej i zadebiutował na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych 19 listopada 2009 roku. Indeks ten jest odpowiedzią na zapotrzebowanie inwestorów pozbawionych narzędzi do oceny spółek pod względem ich szeroko pojętej odpowiedzialności, przede wszystkim w zakresie zrównoważonego rozwoju, ładu informacyjnego i komunikacji. Utworzenie indeksu poprzedzone zostało analizą spółek notowanych na GPW, z którego wyłączono spółki z rynku NewConnect, spółki zagraniczne oraz notowane poza warszawską giełdą (*dual-listing*). Proces kwalifiko-

wania spółek do indeksu RESPECT przeprowadzany jest w ramach trzech etapów. Pytania i kryteria oceny spółek zostały opracowane na podstawie zaadaptowanego do polskich warunków, międzynarodowego standardu Global Reporting Initiative, uzupełnionego aspektami istotnymi wobec kryzysu.

Pierwsze dwa etapy prowadzone są niezależnie i bez udziału samych spółek, na podstawie ogólnodostępnych informacji publikowanych przez spółki. W pierwszym etapie wyłonione zostają spółki o najwyższej płynności, znajdujące się w portfelach indeksów WIG20, mWIG40, sWIG80. Etap drugi eliminuje z tego grona spółki o najniżej ocenianych: praktykach w zakresie ładu korporacyjnego, ładu informacyjnego, relacji z inwestorami, a także działaniach prośrodowiskowych, społecznych i na rzecz pracowników. Weryfikacja w ramach tego etapu przeprowadzana jest przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie przy ścisłej współpracy ze Stowarzyszeniem Emitentów Giełdowych. Dopiero trzeci etap badania weryfikuje ocenę dojrzałości spółek pod kątem społecznej odpowiedzialności. Ten etap wymaga zgody spółki na udział w projekcie i przeprowadzany jest na podstawie wypełnianych ankiet, składających się z 35 pytań z zakresu: strategii, zarządzania organizacją, ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności społecznej, polityki i relacji z pracownikami oraz zarządzania relacjami z rynkiem i klientami. Ocena wypełnionych ankiet spółek aspirujących przeprowadzana jest przez firmę Deloitte (Deloitte Advisory Sp. z o.o.), będącą partnerem projektu. Proces weryfikacji nie obejmuje takich obszarów działalności, jak: wycena spółki, tj. opinii na temat wartości, usług księgowych lub audytorskich, badania i przeglądu sprawozdań finansowych, usług prawnych i doradztwa podatkowego. W ramach szóstej edycji projektu 24 stycznia 2013 roku Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie ogłosiła nowy, obowiązujący od 1 lutego 2013 roku skład spółek odpowiedzialnych, RESPECT Index, które prezentuje tab. 1.

W aktualnej strukturze indeksu RESPECT dominują spółki z indeksu WIG20 – 10 spółek, 6 notowanych jest w ramach indeksu mWIG40, a 4 spółki w ramach indeksu sWIG80. Udział spółek w projekcie jest weryfikowany w okresach półrocznych.

Największy udział w indeksie RESPECT mają spółki sektora finansów – 52,19%. W tym sektorze bankimają 38% udziału w indeksie, znacznie więcej, niż wynosi udział całego sektora przemysłowego, wynoszącego 31%. Najmniejsza część indeksu przypada na sektor usług, tylko 16,81%.

Ugruntowaną pozycję w indeksie RESPECT mają spółki zawsze kwalifikujące się do portfela indeksu, należą do nich: Azoty Tarnów, Elektrobudowa, Bank Handlowy, ING Bank Śląski, KGHM, Lotos, PGNiG, PKN Orlen i Telekomunikacja Polska. Od listopada 2009 roku, czyli od czasu debiutu na warszawskim parkiecie, przez indeks RESPECT przewinęło się tylko 30 spółek, czyli ok. 9% spółek notowanych na GPW. Indeks tych spółek wykazywał większą dynamikę zmian niż pozostałe indeksy, tylko w trzyletnim okresie – od 25.01.2010 do 25.01.2013 – wzrósł o ponad 54%, przy zmianach WIG na poziomie +17,5% i WIG20 +5%, tym samym potwierdzając inwestorom swoją atrakcyjność.

Tabela 1. Spółki giełdowe 6.edycji projektu RESPECT Index

Lp.	Nazwa spółki
1	Apator SA
2	Bank Handlowy w Warszawie SA
3	Bank Millennium SA
4	Bank BPH SA
5	ING Bank Śląski SA
6	Budimex SA
7	Elektrobudowa SA
8	Jastrzębska Spółka Węglowa SA
9	KGHM Polska Miedź SA
10	Grupa LOTOS SA
11	Lubelski Węgiel „Bogdanka” SA
12	Pelion S.A.
13	Netia SA
14	PGE Polska Grupa Energetyczna SA
15	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA
16	Polski Koncern Naftowy ORLEN SA
17	Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA
18	Telekomunikacja Polska SA
19	Zakłady Azotowe w Tarnowie –Mościcach SA
20	Zespół Elektrociepłowni Wrocławskich KOGENERACJA SA

Źródło: <http://www.odpowiedzialni.gpw.pl/>

4. Rachunkowość odpowiedzialności społecznej

Oczekiwania różnych grup interesariuszy i ich presja na wyniki prowadzi do wielu napięć społecznych. Przedsiębiorstwa niespełniające społecznych oczekiwań, zarządzane niewystarczająco odpowiedzialnie, stanowią dla społeczeństwa zagrożenie [Porter, Kramer 2011, s. 6]. Uległość wobec oczekiwań prowadzić może do podejmowania błędnych decyzji. Przypadek Enronu i Andersena świadczy o tym, jak wiele zależy od sprawnie i rzetelnie funkcjonujących służb finansowo-księgowych. W przypadku spółek giełdowych obowiązujące regulacje prawne – ustawa o rachunkowości i Kodeks handlowy – zdają się normować całą sferę działalności związanej z podstawowymi funkcjami rachunkowości i standardami ewidencji, wyceny i prezentacji finansowych wyników działalności.

Publikowane w sprawozdaniach finansowych informacje finansowe spółek publicznych stanowią dobra wolne, dostępne i bezpłatne dla wszystkich zaintereso-

wanych grup społecznych, stanowią podstawę rachunkowości odpowiedzialności społecznej [Garbusewicz 2010, s. 57]. Sprawozdania finansowe spółek giełdowych indeksu RESPECT – w trosce o ich wysoką jakość – podlegają badaniu przez niezależnych audytorów i są publikowane w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski B” oraz na stronach internetowych przeznaczonych dla inwestorów. O ile zakres sprawozdawczości finansowej podmiotów zaangażowanych w działalność społeczną biznesu wynika z powszechnie obowiązujących standardów ustalonych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB – *International Accounting Standards Board*) i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (FASB – *Financial Accounting Standards Board*), o tyle nie wypracowano jeszcze analogicznych standardów dla raportowania działalności społecznie odpowiedzialnej [Micherda 2012, s. 98].

Przejawem społecznej odpowiedzialności w zakresie rachunkowości powinna stać się troska o rzetelność informacji generowanych z systemów rachunkowości spółek, ich obiektywizm i spójność. Towarzyszyć powinna temu troska o jakość służb finansowo-księgowych, ustawiczne szkolenia i podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Zawód księgowego jest zawodem zaufania publicznego. Etyczne postępowanie i wiedza księgowego ma bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. W Polsce dominującą rolę na rynku usług szkoleniowych w zakresie rachunkowości i finansów odgrywa SKwP (Stowarzyszenie Księgowych w Polsce) – stowarzyszenie zrzeszające księgowych i osoby zajmujące się rachunkowością. Współpraca SKwP z międzynarodowymi organizacjami, Krajową Izbą Biegłych Rewidentów oraz aktywny udział w tworzeniu projektów prawa gospodarczego i finansowego to podejmowane zadania jednej z najstarszych organizacji księgowych na świecie. Starszy jest tylko Instytut Dyplomowanych Księgowych Szkocji (ICAS) i Stowarzyszenie Biegłych Dyplomowanych Księgowych (ACCA). Z inicjatywy SKwP opracowany został w 2007 roku Kodeks zawodowej etyki w rachunkowości i Bank dylematów etycznych, który wypełnia brak prawnych uregulowań zawodu księgowego w Polsce, wytyczając obszary, postawił ścieżki kariery, po których powinni poruszać się księgowi. Oczywiście członkostwo w tej organizacji nie jest obowiązkowe, a tym samym księgowi nienależący do SKwP nie są zobligowani żadnymi normami etycznymi. Podjęcie zobowiązania o przestrzeganiu kodeksu etyki w rachunkowości jest fakultatywne zarówno dla księgowych, jak i podmiotów zobowiązanych do prowadzenia ksiąg rachunkowych z mocy prawa.

Wstąpienie do grona sygnatariuszy tego kodeksu jest przejawem troski o odpowiedzialne i etyczne prowadzenie ksiąg, wpisane w społecznie odpowiedzialne zarządzanie biznesem. Spółki warszawskiego indeksu giełdowego RESPECT zdają się tego nie dostrzegać.

Na przełomie marca i kwietnia 2013 r. przeprowadzono badanie ankietowe, w którym do spółek indeksu giełdowego RESPECT przesłano ankietę zawierającą sześć pytań dotyczących m.in. przystąpienia do grona sygnatariuszy Kodeksu zawodowej etyki w rachunkowości SKwP lub innego kodeksu etyki w rachunko-

wości, wiedzy o obowiązującym kodeksie etyki w rachunkowości, członkostwa kluczowych pracowników służb finansowo-księgowych w SKwP oraz szkoleń i warsztatów o tematyce odnoszącej się do etyki zawodowej w księgowości. Ostatnie pytanie odwoływało się do wdrożenia w wewnętrznych aktach prawnych zasady nr 10 inicjatywy Global Compact „Przeciwdziałanie korupcji we wszystkich formach, w tym wymuszeniom i łapówkarstwu”. Otrzymane odpowiedzi wskazują, że istnieje wprawdzie wśród spółek świadomość funkcjonowania SKwP i obowiązującego Kodeksu etyki w rachunkowości, co potwierdziło 71% badanych, ale tylko jedna z 20 spółek została jego sygnatariuszem i poza nią żadna ze spółek nie wdrożyła żadnego innego kodeksu etyki w rachunkowości. Na postawione pytanie dotyczące wiedzy o członkostwie kluczowych pracowników służb finansowo-księgowych w SKwP 71% ankietowanych odpowiedziało, że posiada wiedzę o członkostwie pracowników w stowarzyszeniu. W tym samym badaniu spółki potwierdziły fakt przeprowadzonych szkoleń lub warsztatów o tematyce odnoszącej się do etyki zawodowej w księgowości – 86 % pozytywnych odpowiedzi. Wyniki ankiety wskazują wprawdzie na świadomość menedżerów spółek o kodeksowych regulacjach wiążących się z wykonywanymi przez pracowników służb finansowo-księgowych obowiązkami, lecz spółki nie chcą i nie próbują się angażować w tym zakresie, nie wiążąc odpowiedzialności społecznej z obowiązkiem odpowiedzialności za etyczne decyzje pracowników pionu ekonomicznego. Tylko 57% wypełnionych ankiet wskazało na przyjęcie w wewnętrznych aktach prawnych zasady nr 10 inicjatywy Global Compact, dotyczącej przeciwdziałania korupcji we wszystkich formach, w tym wymuszeniom i łapówkarstwu.

Przeprowadzone badanie ankietowe i analiza publikowanych na stronach internetowych raportów odpowiedzialności CSR wskazuje na niedoskonałości w raportowaniu odpowiedzialności społecznej spółek z elity warszawskiego parkietu. Część spółek indeksu RESPECT publikuje Raporty społecznej odpowiedzialności, prezentujące przyjętą strategię firmy, politykę społeczną, wyniki ekonomiczne i warunki odpowiedzialności społecznej wobec kluczowych interesariuszy, lecz raporty w formie publikacji zamieszczanej na witrynach internetowych udostępnia jedynie 13 spółek, pozostałe 7 nie tylko ich nie publikuje, ale także nie udostępnia o nich żadnych informacji. Tylko 9 spółek ma własne kodeksy etyki, udostępniane zainteresowanym na swoich stronach internetowych, lecz nie odnoszą się one w swej treści do ośrodków przetwarzających dane finansowe.

5. Wnioski

Społeczna odpowiedzialność biznesu powinna stać się drogowskazem dla podmiotów, dla których sukces jest najważniejszy. W swojej istocie stanowi wartość istotną, lecz niepoliczalną. Według Alberta Einsteina „liczy się tylko to, co się nie da policzyć, rzeczy, które są policzalne, się nie liczą” i dlatego problem rachunku kosztów odpowiedzialności społecznej jest ograniczony jedynie do jej raportowania

i opracowywania sprawozdań, niepowiązanych z księgami rachunkowymi i sprawozdaniami finansowymi i niewynikających z nich wprost. W polskich warunkach przejawem społecznej odpowiedzialności w spółkach giełdowych jest udział w projekcie Respect Index. Organem doradczym opiniującym metodę badania oraz przeprowadzania projektu jest rada naukowa, w której pracach biorą udział profesoremie najważniejszych uczelni ekonomicznych, specjalizujący się w zagadnieniach związanych z finansami, zarządzaniem wartością w przedsiębiorstwie, rynkach kapitałowych i metodologią badań. W gronie tym nie ma nikogo z zakresu rachunkowości. Trzystopniowy wnikliwy proces rekrutacji spółek do tego indeksu pozwala na zbudowanie solidnych podstaw dla inwestycji kapitałowych, w których osiągnięcie stabilnych korzyści w długiej perspektywie stanowi cel nadrzędny. Spółki, deklarując odpowiedzialny sposób prowadzenia działalności, nie powinny koncentrować się jedynie na maksymalizowaniu efektów finansowych, choć są one dla części inwestorów bardzo ważne. Obszarem szczególnego zainteresowania powinna być dla nich jakość w podstawowych aspektach działalności i kontaktów z interesariuszami: społecznym, ekologicznym i etycznym. Rola tego ostatniego aspektu jest marginalizowana, co potwierdzają wyniki ankiety i publikowane na stronach internetowych raporty CSR. Liderzy parkietu giełdowego nie dostrzegają roli i funkcji najstarszej i największej polskiej organizacji skupiającej przedstawicieli środowiska zawodowego związanego z rachunkowością i finansami. Od 1907 roku stowarzyszenie dokłada starań, by jego członkowie odznaczyli się najwyższej jakości kompetencjami i postępowali zgodnie ze standardami etyki.

Pomijanie wielu aspektów społecznej odpowiedzialności, w wielu przypadkach niski stopień jej raportowania powodują, że wiele spółek traci możliwość pozytywnego zaprezentowania swojego wizerunku. Nie zwracając uwagi na problemy społeczne w bezpośrednim otoczeniu i nie podejmując inicjatyw w tym zakresie, spółki te tracą możliwość uzyskania przewagi nad konkurencją.

Literatura

- Controlling kosztów i rachunkowość zarządcza*, red. G.K. Świdarska, Difin, Warszawa 2011.
- Czerwiński S., *Dokąd zmierza stowarzyszenie* (2), „Świat Księgowych” 2011, nr 4.
- Gabrusewicz T., *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej w kształtowaniu zasad nadzoru korporacyjnego*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Galata S., *Biznes w przestrzeni etycznej. Motywy, metody, konsekwencje*, Difin, Warszawa 2007.
- Micherda B., *Kierunki ewolucji sprawozdawczości i rewizji finansowej*, Difin, Warszawa 2012.
- Nakonieczna J., *Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw międzynarodowych*, Difin, Warszawa 2008.
- O’Rurke P.J., *Adam Smith. Bogactwo narodów. Biografia*, MUZA SA, 2009.
- Porter M.E., Kramer M.R., *Creating Shared Value*, “Harvard Business Review” 2011, January-February.
- Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, red. E. Walińska, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012.

- Rok B., *Odpowiedzialny biznes w nieodpowiedzialnym świecie*, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce. Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Warszawa 2004.
- Roubini N., Mihm S., *Ekonomia kryzysu*, Wolters Kluwer Polska, 2011.
- Smith A., *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, PWN, Warszawa 2007.
- Spoleczna odpowiedzialność biznesu. Krytyczna analiza*, red. M. Bernat, J. Bogdanienko, T. Skoczny, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2011.
- Wąsowski W., *Kreatywna rachunkowość. Falszowanie sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa 2010.

ACCOUNTING OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF QUOTED COMPANIES OF RESPECT INDEX

Summary: The aim of this article is to present selected listed companies that have implemented the principles of Corporate Social Responsibility and are listed on the Warsaw Stock Exchange securities under the RESPECT stock index. The hereby elaboration presents rules which are mandatory in these companies and which refer to the conduct of the accounts and the presentation of data in the financial statements and optional reporting system coordinated with social activities. The study shows the results of the survey with regard to the applicable rules of ethics in accounting, ethics and financial services training accountants and the implementation of principle number 10 of the Global Compact initiative.

Keywords: social responsibility, ethics, accounting.